

Базель III: нові стандарти банківської ліквідності як фактор забезпечення стійкості фінансової системи

Євген Євгенович Дмитрієв Викладач-стажист кафедри міжнародної економіки
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Економічні проблеми на американському ринку іпотечного кредитування та нерухомості призвели до фінансової кризи, яка дуже швидко переросла в глобальну рецесію та загрожувала існуванню всієї світової фінансової системи. Банківський ризик-менеджмент, що тривалий час функціонував в умовах «перманентної стабільності», не зміг своєчасно і ефективно ідентифікувати системні загрози та ризики від швидкого зростання обсягів кредитних операцій та підвищення цін активів. Проблеми з ліквідністю та капіталізацією світової банківської системи, пов'язані з погіршенням якості активів, значним чином вплинули і на реальний сектор економіки, залишивши його без кредитних ресурсів.

Фінансова криза зі всією гостротою поставила питання ревізії основних підходів та принципів регулювання діяльності банків. Саме тому Базельським комітетом було розроблено пакет реформ, що отримав назву Базель III, та був покликаний значним чином змінити систему банківського нагляду. Головною ідеєю запропонованих змін стало посилення стійкості банківської системи за рахунок збільшення ліквідних резервів та поліпшення якості капіталу. Положення Базеля III пропонують нові стандарти капіталу та вперше розглядають коефіцієнти левериджу і ліквідності для посилення регулювання та нагляду, розвитку ризик-менеджменту в банківському секторі. Базель III вперше приділяє значну увагу ризику ліквідності, який в попередніх угодах не вважався важливим, на відміну від ризиків, під які банки повинні були утримувати капітал (операційний, кредитний, ринковий), тому про нього взагалі не згадувалось. Проте світова криза внесла свої корективи. Центральні банки та фінансові інституції робили безпрецедентні кроки для підтримки рівня ліквідності фінансової системи, проте, навіть при таких інтенсивних діях, багато банків збанкрутували, та були змушені пройти процедури злиття або санації. Цим подіям передували кілька років,

упродовж яких спостерігався надлишок ліквідності в фінансовому секторі. Проте глобальна нестабільність продемонструвала, як швидко може визріти криза ліквідності та здатні зникнути джерела фінансування.

Базельський комітет відмічає, що головною особливістю фінансової кризи була неточна та неефективна політика управління саме ризиком ліквідності і нові стандарти покликані забезпечити здійснення адекватного фінансування в кризових ситуаціях і передбачають, по-перше, використання коефіцієнту короткострокової ліквідності (LCR), аналог нормативу короткострокової ліквідності в Україні, для забезпечення достатньо високого рівня ліквідності ресурсів, необхідних для виживання протягом одного місяця при розвитку ситуації за стресовим сценарієм. Банки повинні мати ліквідні активи, які б на 100% покривали короткострокові зобов'язання терміном менше місяця. По-друге, коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) призначений для підвищення стабільності функціонування банківської інституції у довгостроковій перспективі за допомогою створення додаткових стимулів для фінансування своєї діяльності з більш стабільних джерел на постійній основі. І, по-третє, створюється додаткова система моніторингу ліквідності, що приділяє увагу неузгодженості по термінах, концентрації фінансування і ліквідних необтяжених зобов'язаннями активів.

Проте, наразі, існує побоювання, що надмірні великі запаси капіталу будуть сконцентровані в резерві ліквідності. Саме тому, строк початку їх дії віднесено на 2015 рік, причому включення показників ліквідності в розрахунок достатності капіталу стане обов'язковим тільки з 2018 року. Таким чином, в нових угодах Базельського комітету моніторингові та управлінню ліквідністю банківської системи відводиться особливе місце в забезпеченні стійкості фінансової системи, в антикризовому та антициклічному регулюванні, з метою недопущення розвитку світової кризи за сценарієм 2007/2009 років.

Дмитрієв, Є.Є. Базель III: нові стандарти банківської ліквідності як фактор забезпечення стійкості фінансової системи [Текст] / Є.Є. Дмитрієв // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. 20-21 жовтня 2011 р. - Черкаси, 2011. - С. 62-64.